VASUNDHARA COLLEGE OF ARTS, SCIENCE & COMMERCE, GHATNANDUR

NAAC Accredited 'B' Grade, With CGPA 2.47.

Affiliated to Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad

Dr. Arun Dalve
(M.A., B.Ed., Ph.D.)
Principal

Mob:9424342148
Mob:9822898727
Mob. 9923019540
Website: www.vasundharacollege.org
E-mail - Principalvcg@rediffmail.Com

E-mail-vasundharacollege2000@gmail.com

Ghatnandur, Tq. Ambajogai, Dist. Beed, Pin – 431519 (Maharashtra)

Outward No.VCG /20 Date / /

3.3.1

3.3.1 Number of research papers published per teacher in the Journals notified on UGC website on Academic year 18-19

Sr. no	Name of teacher	Name of journal	Title of paper	ISSN number	Page No
1	Dr. Deshmukh M.B	Research Journey international	kamgar klyankari kaydyacha aadhava	2348-7143	2 to 5
2	Prof. Godam R.S.	Bhartatil Stri Purush Gunotaratil asamtol Ek Adyayan	Research Journey	2348-7144	6 to 9

PRINCIPAL
Principal
Vasundhara College, Ghatnandur
Tq. Ambajogai Dist.Beed 431519

Impact Factor 6.261 ISSN- 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOW ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

UGC Approved Multidiciplinary international E-research journal

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

28Th January 2019 Special Issue – 106

The Changing Role of the Welfare State in the Last Two Decades

Chief Editor
Dr. Dhanraj T. Dhangar
Assist. Prof. (Marathi)
MGV'S Arts & Commerce college,
Yeola, Dist. Nashik (M.s.) India

Executive Editor of This Issue
Dr. A.M. More
Dept. of Economics
Vasundhara College, Ghatnandur,
Tq. Ambajogai, Dist. Beed

RESEARCH JOURNEY

PRINCIPAL
Vasundhara College, Ghatnandur
Tq. Ambajogai Dist.Beed 431519

PRINCIPAL
Principal
Vasundhara College, Ghatnandur
Tq. Ambajogai Dist.Beed 431519

Impact Factor – 6.261 ISSN – 2348-7143
INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

Multidisciplinary International E-research Journal
PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

28 Janary 2019 Special Issue- 106

The Changing Role of the Welfare State in the Last Two Decades

Chief Editor -
Dr. Dhanraj T. Dhangar,
Assist. Prof. (Marathi)
MGV'S Arts & Commerce College,
Yeola, Dist – Nashik [M.S.] INDIA

Executive Editor of This Issue
Dr. A.M. More
Dept. of Economics
Vasundhara College, Ghatnandur,
Tq. Ambajogai, Dist. Beed

PRINCIPAL
Vasundhara College, Ghatnandur
Tq. Ambajogai Dist.Beed 431519
Principal

47. शासन आणि कल्याणकारी योजना — 155
प्रा.डॉ.अर्जुन मोरे, दुर्गादास चौधरी

48. भारतातील कामगाराचे अधिकार — 158
डॉ. अनंता बापुराव देशमुख

49. भारतातील कामगार सुधारणा व आव्हाने — 162
प्रा.लोढे गणेश

50. भारतीय अर्थव्यवस्थेत कृषी क्षेत्राचे स्थान — 164
प्रा.डॉ.सुरेश टी. सामाले

51. भारतातील राष्ट्रीयकृत बँका : एक चिंतन — 167
डॉ. बी.के. शिंदे

52. कामगार कल्याणकारी कायद्यांचा आढावा — 170
डॉ.सौ.मनिषा देशमुख

53. जागतिकीकरणाचे भारतीय कृषी क्षेत्रावरील परीणाम — 172
प्रा. डॉ. खोंड सुरेश वसंतराव

54. बँकिंग लोकपाल योजना — 174
प्रा. घुले उमेश भास्कर, प्रा. जाधव हेमराज वामनराव

55. शासन आणि भारतीय कृषी व्यवसाय — 176
प्रा.गित्ते दत्तात्रय अशोकराव

56. शासन आणि कल्याणकारी योजना — 177
प्रा. गोदाम रवि शाम

57. भारत सरकारच्या कल्याणकारी योजना — 179
वसंत नथु हिस्सल

58. भारत सरकारच्या कृषी योजनेचा एक चिकित्सक अभ्यास — 182
प्रा. डॉ. कागदे बा.बा.

59. भारतातील कामगार कायदे : एक अभ्यास — 184
प्रा.डॉ.मैंद बी.व्ही.

60. शासन आणि कामगार कायदे — 187
डॉ. रनमाळ पांडूरंग श्रीरंगराव

61. केंद्र शासन आणि भारतीय कृषी — 189
प्रा.डॉ. संजयकुमार हनुमंतराव जाधव

62. शाश्वत शेतीसाठी मृद आणि जलसंधारणाची गरज — 192

Ghatnandur Vasundhara Science College
PRINCIPAL
Principal
Vasundhara College, Ghatnandur
Tq. Ambajogai Dist.Beed 431519

RESEARCH JOURNEY International Multidisciplinary E-Research Journal | ISSN- 2348-7143
Impact Factor - (SJIF) – 6.261, (CIF) - 3.452, (GIF) –0.676 Special Issue - 106 | January 2019 | UGC Approved No. 40705
The Changing Role of the Welfare State in the Last Two Decades

कामगार कल्याणकारी कायद्यांचा आढावा

डॉ.सौ.मनिषा देशमुख
(समाजशास्त्र विभाग प्रमुख), वसुंधरा महाविद्यालय, घाटनांदूर

प्रस्तावना :

सामाजिक सुरक्षिततेची संकल्पना अतिशय व्यापक स्वरूपाची असलेली दिसून येते. सामाजिक न्यायाला त्यामध्ये प्राधान्य दिलले आहे. कामगार, मालक आणि शासन या त्रिसूत्रीमध्ये सातत्याने समन्वय साधनाचे कार्य होताना दिसून येते. जेणे करून कामगारांना कामाच्या ठिकाणी सुरक्षितता प्रदान करण्याच्या दृष्टीने महत्वपूर्ण पाऊले शासनाच्या माध्यमातून उचलली गेली आहेत.

कामगारांना 'जसे काम तसे दाम' ह्या तत्वानुसारच कामाचा मोबदला देण्यात येतो तसेच जे काम अवजड स्वरूपाचे आहे, जीव धोक्यात घालून कामगार बहुतांश ठिकाणी कामे करतात अशावेळी कामगारांच्या कल्याणार्थ शासनाने वेळोवेळी कायदे केलेले दिसून येतात, हे कायदे म्हणजे कामगारांसाठी कवच कुंडलेच आहेत.

उद्दिष्टये :

1) कामगार कायद्यांचा अभ्यास करणे
2) आधुनिक कल्याणकारी योजनांचा अभ्यास करणे
3) कामगार कायद्यामूळे होणाऱ्या फायदा - तोट्याचे परिक्षण करणे
4) कामगार कायद्याची वेळीच अमलबजावणी होते आहे की नाही ते अभ्यासणे

गृहितके :

1) कामगार कायद्यामूळे कामगारांची सुरक्षितता वाढली आहे
2) कामगार कायद्यामूळे कामगारांचे रहाणीमान व जीवनमान सुधारत आहे.
3) कामगार कायदा हा कामगारांसाठी मोठे कवचकुंडल आहे
4) कामगार कायद्याविषयी कामगारांमध्ये जागृकता निर्माण होत आहे

संशोधन पध्दती :

प्रस्तुत शोधनिबंधाच्या अध्ययनाकरिता द्वितीय स्रोताचा प्रामुख्याने वापर करण्यात आला आहे. त्यामध्ये विविध संदर्भ ग्रंथ, वर्तमान पत्रातील प्रकाशीत लेख, मासिके, शासनाचे अहवाल, आणि इंटरनेट यांचा उपयोग करण्यात आला आहे. संशोधनाच्या मांडणी करीता वर्णनात्मक संशोधन पध्दती वापरण्यात आली आहे.

कामगार कल्याण कायदे :

1) **कामगारांच्या नुकसानभरपाईचा 1923 चा कायदा :** आधुनिकीकरणामुळे गुंतागुंतीची यंत्र व्यवस्था, उत्पादनाचा अधिक वेग यामुळे कामगाराचे जीवन कात्रित सापडले आहे. कित्येक कामगार मृत्युमूखी पडतात. त्यामूळे त्यांच्या कुंटूंबावर उपासमारीची वेळ येते. म्हणून व्यक्ती आणि तिच्या कुटूंबीयांना किमानपक्षी फायदा व्हावा म्हणून अपघाताच्या काळात नुकसानभरपाई देणे हा कामगार कायद्याचा महत्वाचा भाग समजला गेला आहे. 1923 सालच्या कामगार कायद्यामूळे कामगारांना नुकसान भरपाई देण्यास सुरूवात झाली आहे. सदरील कायदा हा 27 उद्योगधंद्यांना लागू करण्यात आला आहे. 500 रू. पेक्षा कमी पगार असलेल्या कामगारास या कायद्याचा लाभ होईल. या कायद्याची अमलबजावणी योग्य पध्दतीने व्हावी म्हणून शासनाने कामगार नुकसान भरपाई आयुक्त या अधिकाऱ्याची नेमणूक केलेली आहे.

2) **कामगार राज्य विमा योजना :** सामाजिक सुरक्षितेच्या दृष्टीकोणातून कामगारांना संरक्षण देण्यासाठी हा कायदा अतिशय महत्वाचा आहे. हंगामी स्वरूपाची कारखाने वगळता यंत्रावर उत्पादन करणाऱ्यापेक्षा अधिक कामगार असलेल्या सर्वच कारखान्यांना हा कायदा लागू होतो. ज्या कामगाराचे वेतन एक हजार रूपयाच्या आत आहे. शारीरिक कष्टाचे काम करतात, तसेच कारकून, निरीक्षक यांवरही विशिष्ट मर्यादेत वेतन असेल तर लाभ मिळतो, यंत्रावर उत्पादन करणारे उद्योग, वाणिज्य कृषी क्षेत्रालाही हा कायदा लागू आहे. या योजनेअंतर्गत कामगार, कर्मचारी यांना सहा प्रकारचे लाभ मिळतात. आजारपणाचा लाभ, मातृत्व लाभ, असमर्थता लाभ, आश्रीतांचा लाभ, चिकित्सा लाभ व इतर लाभ सदरील योजना लाभदायी असली तरी त्यामध्ये अनेक अडचणी असलेल्या दिसून येतात.

3) **कोळसा खाणी संबंधीचा प्रोव्हिडंट फंड व बोनस योजनेचा 1948 चा कायदा :** कारखान्यात काम करणाऱ्या प्रत्येक कामगाराला अनपेक्षित संकटांना सातत्याने सामोरे जावे लागत असते. त्यांना अत्यल्प पगार असल्याने सावकराकडून कर्जाच्या रुपाने पैसे घ्यावे लागतात. म्हणून कामगारांवर सावकारांकडे जाण्याची वेळ येवू नये, या उद्देशाने त्यांच्या भविष्य निर्वाह निधी व बोनसच्या रकमेतून कर्जावू रक्कम घेण्याची व्यवस्था करण्यात आलेली आहे. प्रामुख्याने कोळसा खाणीत काम करणाऱ्या कामगारांचे जीवन खरंतर अत्यंत धोकादायक असते त्यांना या रक्कमेचा खुपच फायदा होत असतो. 1962 पासून प्रॉव्हिडंट फंडात गुंतवण्याच्या रकमेत वाढ करण्यात आले आहे. या फंडावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी विश्वस्त मंडळ असते. या मंडळावर कामगार, मालक, आणि राज्य व केंद्र सरकारचे प्रतिनिधी असतात.

4) **कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी कायदा 1952 :** कामगारांच्या निवृत्तीनंतर त्यांच्या किमान गरजा पूर्ण व्हाव्यात म्हणून 1952 मध्ये केंद्र शासनाने कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी कायदा संमत केला. त्याचा उद्देश निवृत्तीनंतरची कामगाराची उपासमार टाळणे हा आहे. या कायद्यान्वये कामगारांना प्रॉव्हिडंट फंड सक्तीचा केला आहे. हा कायदा जम्मू काश्मिर वगळता भारततील सर्व कारखान्याना लागू आहे. ज्या कारखान्यात 50 पेक्षा अधिक कामगार आहेत. अशा सर्व कारखान्यांना लागू होतो. 1960 साली पुन्हा या कायद्यात दुरूस्ती केली गेली. या दुरस्ती कायद्यान्वये 20 पेक्षा कमी कामगार नोकरीवर असलेल्या सर्व औद्योगिक केंद्राना ही योजना लागू करण्यात आली. 1963 मध्ये या कायद्याची व्याप्ती वाढविली. ही योजना कार्यान्वीत करण्यासाठी अखिल भारतीय पातळीवर एक विश्वस्त मंडळ निर्माण करण्यात आलेले आहे. या विश्वस्त मंडळात मालक, कामगार, केंद्र व

PRINCIPAL
Vasundhara College, Ghatnandur
Tq. Ambajogai Dist.Beed 431519

Impact Factor – 6.261 ISSN – 2348-7143
INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

Multidisciplinary International E-research Journal
PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

8th March 2019 Special Issue- 106(A)

MALE FEMALE RATIO IMBALANCE IN INDIA

Chief Editor -
Dr. Dhanraj T. Dhangar,
Assist. Prof. (Marathi)
MGV'S Arts & Commerce College,
Yeola, Dist – Nashik [M.S.] INDIA

Executive Editor of This Issue
Dr. A.M. More
Dept. of Economics
Vasundhara College, Ghatnandur,
Tq. Ambajogai, Dist. Beed

PRINCIPAL
Vasundhara College, Ghatnandur
Tq. Ambajogai Dist.Beed 431519

RESEARCH JOURNEY International Multidisciplinary E-Research Journal | ISSN- 2348-7143
Impact Factor - (SJIF) – 6.261, (CIF) - 3.452, (GIF) –0.676 Special Issue – 106(A) | March. 2019 | UGC Approved No. 40705
Male Female Ratio Imbalance in India

34. स्त्री-पुरुष गुणोत्तरातील असमानता : कारणे व उपाय — 103
डॉ.डी.बी.तांदुळजेकर

35. बीड जिल्ह्यातील लोकसंख्येत असमानता : एक समाजशास्त्रीय अभ्यास — 106
डॉ. संजय गंगाराम सुरेवाड

36. "मराठवाड्यातील स्त्री-पुरुष असमानतेची वास्तविकता" — 108
प्रा. सिताफुले एल्. एस्.

37. महाराष्ट्रातील स्त्री - पुरुष प्रमाणातिल असमानता : कारणे आणि उपाय — 112
प्रा. गोविंद रामराव काळे

38. महाराष्ट्रातील स्त्री-पुरुष गुणोत्तरा मधील असमतोल :- एक समस्या — 115
प्रा. डॉ. रनमाळ पांडुरंग श्रीरंगराव

39. भारतातील लिंगगुणोत्तर–एक विश्लेषणात्मक अध्ययन — 117
डॉ. विष्णु एकनाथ गुमटकर

40. भारतातील राज्यस्तरीय स्त्री–पुरुष असमानता – एक अभ्यास — 120
प्रा. डॉ. अर्जुन मोरे

41. भारतीय स्त्री-पुरुष गुणोत्तरातील असंतुलन आणि धर्म — 123
प्रा. डॉ. शैलजा बरुरे,

42. महाराष्ट्र व मराठवाड्यातील स्त्री-पुरुष प्रमाण : एक अभ्यास — 126
प्रा. डॉ. सुरेश वसंतराव खोंड

43. भारतातील स्त्री-पुरुष गुणोत्तरातील असमतोल एक अध्यायन — 129
प्रा.किर्दत विलास गोपीनाथराव , प्रा.गोदाम रवि शाम

44. स्त्रीयांकडे पाहाण्याचा समाजाचा दृष्टीकोण — 131
प्रा. डॉ. संजय खाडप

45. भारतातील स्त्री-पुरुष गुणोत्तरातील असमतोल : एक अभ्यास — 133
प्रा.श्रीमंत तुकाराम कावळे, फड महादेवी वैजेनाथ

46. भारतातील स्त्री-पुरुष गुणोत्तरातील असमतोल : एक सैध्दांतीक विश्लेषण — 136
प्रा. डॉ. काशिद रामभाऊ देवराव

47. महाराष्ट्र राज्यातील घटते लिंगगुणोत्तर : कारणे व उपाययोजना — 139

48. डॉ. संजय काळे

49. स्त्री–पुरुष प्रमाण महाराष्ट्र आणि देशातील तुलनात्मक स्थिती — 142
प्रा.डॉ.मदन.शेळके

50. "भारतातील स्त्री–पुरुष प्रमाणातील असंतुलन –कारणे व उपाययोजना"
डॉ.डी.बी.सोळूंके

51. भारतातील स्त्री–पुरुष गुणोत्तरातील असमतोल — 146
प्रा. डॉ. अशोक पुरभाजी टिपरसे

52. भारतातील राज्यनिहाय स्त्री - पुरुष असमानता — 150
डॉ. अनंता बापुराव देशमुख

GHATNANDUR

PRINCIPAL
Principal
Vasundhara College, Ghatnandur
Tq. Ambajogai Dist.Beed 431519

RESEARCH JOURNEY International Multidisciplinary E-Research Journal | ISSN-2348-7143
Impact Factor - (SJIF) – 6.261, (CIF) - 3.452, (GIF) –0.676 Special Issue – 106(A) | March 2019 | UGC Approved No. 40705
Male Female Ratio Imbalance in India

भारतातील स्त्री-पुरुष गुणोत्तरातील असमतोल एक अध्यायन

प्रा.किर्दंत विलास गोपीनाथराव
(ग्रंथपाल)
वसुंधरा कला, वाणिज्य व विज्ञान
महाविद्यालय, घाटनांदूर ता.अंबाजोगाई जि.बीड

प्रा.गोदाम रवि शाम
(राज्यशास्त्र विभाग)
वसुंधरा कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय,
घाटनांदूर ता.अंबाजोगाई जि.बीड

प्रस्तावना :

विश्वातील मानवी समुदाय हा स्त्री-पुरुष यांनी मिळून बनलेले आहे. या विश्व मानवी समुदयाचे समतोल स्त्री-पुरुष यांच्या समतोल संख्येवर अवलंबून आहे. स्त्री-पुरुषाच्या गुणोत्तरामध्ये असमतोल निर्माण झाली की, समाज व राष्ट्र यांच्यामध्ये विघटनाची प्रक्रिया घडून येते. लिंग-गुणोत्तराच्या असमतोलाचा परिणाम कुंटुब, विवाह संस्था, सामाजिक मुल्य, मानवी मुल्य, नाते संबंध यांच्या ऱ्हासात होतो. लिंग-गुणोत्तराचे समतोल परिणाम राहण्या करिता शासन शासकीय व निमशासकीय संस्था, स्वंयसेवी संस्था सदैव कार्यरत आहे. तरी ही या संस्थाच्या कार्याला 100% यश आलेले नाही. याचे वास्तव चित्रण 1901 ते 2011 पर्यंतच्या जनगणना अहवालानुसार स्त्री यांचे प्रमाण हे सदैव घटत असलेले दिसून येते.

2011 च्या जनगणनेनुसार स्त्रीयाचे प्रमाण हे भारतात 940 आहे. तर महाराष्ट्रात 927 आहे. याचा अर्थ स्त्रीयाचे प्रमाण हे पुरुषाच्या तुलनेने अतिशय कमी असून हे इतर राष्ट्राच्या तुलनेत जिव्हाळ्याची समस्या निर्माण झाली आहे. लिंग-गुणोत्तरात असमतोल निर्माण होण्याची कारणे त्याचा परिणाम आणि उपाय या दृष्टीने सदरील संशोधन विषय महत्वपुर्ण ठरतो. या विषयाच्या अध्यायना करिता मांडण्यात आलेली उदिष्टये खालील प्रमाणे होय.

उदिष्टये :

1) भारतातील स्त्री-पुरुषाच्या गुणोत्तराचा अभ्यास करणे.
2) स्त्रीयांच्या घटत्या प्रमाणास कारणीभूत असणारे घटक जाणून घेणे.
3) स्त्री जन्मदर वाढवण्या करिता उपाय-योजना सुचवणे.

सदरील उदिष्टांच्या पुर्तते करिता पुढीलप्रमाणे गृहितके मांडण्यात आली आहेत.

गृहितके :

1) भारतातील स्त्रीयाचे प्रमाण सतत घटत जात आहे.
2) लिंग-गुणोत्तर असमतोलनास धार्मिक व सामाजिक कारणं कारणीभूत आहे.
3) लिंग-गुणोत्तर असमतोल हा पुरुष प्रधान समाज व्यवस्थामुळे निर्माण झाला आहे.

प्रस्तुत गृहीतकाच्या अध्यायना करिता पुढील प्रमाणे संशोधन पध्दतीचा अवलंब करण्यात आला आहे.

संशोधन पध्दती :

सदरील शोध निबधाच्या अध्यायना करिता द्वितीय स्त्रोत संशोधन पध्दतीचा अवलंब करण्यात आला आहे. त्या मध्ये प्रामुख्याने विविध, संदर्भ ग्रंथ, मासिके, वृत्तमान पत्रातील प्रकाशित लेख, प्रकाशित व अप्रकाशित प्रबंध शासन संस्था व स्वयं सेवी संस्थाचे अहवाल, इंटरनेट इ. चा अवलंब करण्यात आला आहे.

प्रस्तुत शोध निबंधाच्या मांडणी करिता वर्णनात्मक संशोधन पध्दतीचा वापर करण्यात आला आहे.

आधुनिक काळात स्त्री-पुरुष गुणोत्तरामध्ये स्त्रीयाचे प्रमाण हे मोठ्या प्रमाणात कमी होत असलेले दिसून येते त्यामुळे लिंग-गुणोत्तराची समस्या निर्माण झालेली आहे. यांची कारणे व परिणाम पुढील प्रमाणे दिसून येतात.

स्त्री-पुरुष गुणोत्तराच्या असमतोलनास कारणीभूत घटक :

1) पुरुष प्रधान समाज व्यवस्था :

भारतीय समाज व्यवस्थाही पुरुष सत्ताक यांचा अर्थ स्थावर मालमत्ता, कौटूंबिक निर्णय इ. बाबतीवर पुरुषाची सत्ता आहे यामुळे पुरुषांना सामाजिक, प्रतीत्व लाभलेली दिसून येते. व स्त्रीयांना पुरुषाच्या तुलनेत कमी अधिक दिसून येतात याचा परिणाम मुलींच्या जन्माकडे दुर्लक्ष करुन स्त्री गर्भपात केला जात आहे.

2) सामाजिक कुप्रथा :

भारतीय समाजात स्त्रिया विषयी देवदासी, जोगती, पत्नी, परक्याचे धन, लंकेची पार्वती, मोक्षय प्राप्ती, ती परमेश्वर इ. या कुप्रथा म्हणून स्त्रीयांचे लैंगिक शोषण होते आहे दिसून येते. लैंगिक शोषण व स्त्रीयाच्या शारिरक मानसिकतेची अवहेलना होऊ नये या करिता प्रत्येक माता-पिता स्त्री लिंगाचे गर्भपात करीत आहे.

3) स्त्रीयावर लादलेली बंधने :

भारतीय समाजात स्त्रीयाना लिंग दर्जा देवून स्त्रीचे कार्य चार भितीच्या आत (कुंटूबात) मांडले जाते. स्त्री ही पुरुषाची उपभोगी वस्तु आहे, स्त्रीने पती सेवा करणे हे तिचे कर्तव्य माणण्यात आले आहे. स्त्रियांनी लहानपणी पित्याच्या नेतृत्वात राहवे तरुणपणी पतीच्या आश्रेत राहवे. वृध्द अवस्थेत मुलाच्या नियंत्रणात राहवे यात प्रथामुळे स्त्रीया स्वत:स कन्या नको म्हणून गर्भपात करीत आहेत.

4) बंदिस्त प्रथा : भारतीय समाज कृतीने स्त्री ला परक्याचे धन मानले आहे. त्यामुळे तिच्या शिक्षण, आरोग्य सुविधा, सामाजिक सहभाग, राजकीय सहभाग, आर्थिक हक्क, व्यक्ती स्वातंत्र्य यावर बंधने घालण्यात आली आहे. या बंधनामुळे स्त्रीया पशुप्रमाणे जीवन जगत आहेत. अशा दु:खमय जीवनामध्ये आपल्या मुलीला जगण्याची वेळ येऊ नये या करिता माता-पिता स्त्री अर्भकाची हत्या करीत आहेत.

PRINCIPAL
Principal
Vasundhara College, Ghatnandur
Ta. Ambajogai Dist.Beed 431519

5) स्त्रियांचे परावलंबी जीवन :

भारतीय समाजात पुरुषसत्ता पध्दती आहे.कुटुंबाची व वंशाची ओळख पुरुषाच्या नावाने होते. त्यामुळे स्त्रीयांच्या कार्याची, त्याच्या नावाची व प्रथेची दखल घेतली जात नाही. त्यामुळे स्त्री जीवन परावलंबी बनले आहे.

या जीवनातुन मुक्तता मिळावी या करीता माता-पिता मुलीच्या जन्माकडे नकारात्मक विचार करत आहेत. तर मुलाच्या जिवनाचा विचार वंशाचा दिवा, अंत संस्काराचा उत्तराधिकारी, कुटुंबाचा कुलदिप, वृध्द अवस्थेचा रक्षक व संपत्तीचा वारसदार इ. दृष्टी कोणातून मुलाच्या जन्माकडे सकारात्मक दृष्टीतून विचार करीत आहेत. त्यामुळे पुरुषाच्या जन्माची संख्या वाढते व स्त्रीयाच्या जन्माची संख्या घटते यांचा परिणाम स्त्री, पुरुष गुणोत्तरातील असंमतोल निर्माण होण्यास झाला आहे या असमतोलणाचा परिणाम पुढील प्रमाणे दिसून येतो.

लिंग गुणोत्तर असमतोलनाचा परिणाम :

लिंग-गुणोत्तराचा असमतोलनाचा परिणाम कुटूंब विवाह समता यांचे मुल्य न्हास पावत आहे. तर नाते संबंध मानवी मुल्य यांचे उलंघन होत आहे. स्त्रीयाच्या पवित्र्याला तडे जात आहेत. यावर उपाय योजना म्हणुन पुढील प्रमाणे सुचना करता येते.

स्त्रि-पुरुष समतोल करण्या करीता उपाय :

लिंग-गुणोत्तर समतोल करण्या करिता माता-पित्याने मुलगा- मुलगी समान मानावे, मुलीला सामाजिक, आर्थिक, शैक्षणिक, राजकीय हक्क दयावेत.त्यांना वैवाहिक कौटुंबिक अधिकार दयावेत. मुला-प्रमाणे मुलीला ही वारसा हक्क दयावा. स्त्री-भ्रूण हत्त्येला माता-पिता, समाज यांनी विरोध करावा तेव्हाच लिंग-गुणोत्तर समतोल निर्माण होईल.

महत्व :

लिंग-गुणोत्तर असमतोल हे 19 व्या व 20 व्या शतकात निर्माण झालेली प्रमुख समस्या आहे या समस्याचे निर्मुलन करुन भविष्यात सामाजिक धैर्य कुटुंबात व विवाह संस्थेचे मुल्य टिकुन ठेवण्या करिता प्रस्तुत संशोधन विषय महत्वाचा ठरत आहे.

सारांश :

भारतीय समाजातील लिंग-असमतोल ही समस्या निर्मुलन करण्या करिता, शासन, स्वयंसेवी संस्था, समाज, स्त्री-पुरुष, समाज सुधारक यांनी पुढाकार घेतला पाहिजे, स्त्री-भ्रू हत्याबंदी करिता कठोर बंधने करुन त्याचे काटेकोर बंधन करुन तेव्हा स्त्री जनमाचे प्रमाण वाढेल.

संदर्भ ग्रंथ सूची :

1) सामाजिक संशोधन पध्दती- आगलावे प्रदीप
2) सामाजिक संशोधन पध्दती व तत्वे- घाटोळे राणा
3) स्त्री जीवन आणि समस्या - गोटे शुभांगी
4) भारतातील स्त्री जीवन- जोशी निर्मला
5) www.Indian papuletion.com

PRINCIPAL
Vasundhara College, Ghatnandur
Ta. Ambajogai Dist.Beed 431519